

CRBP'S 10 JAAR

Nederlandse paper

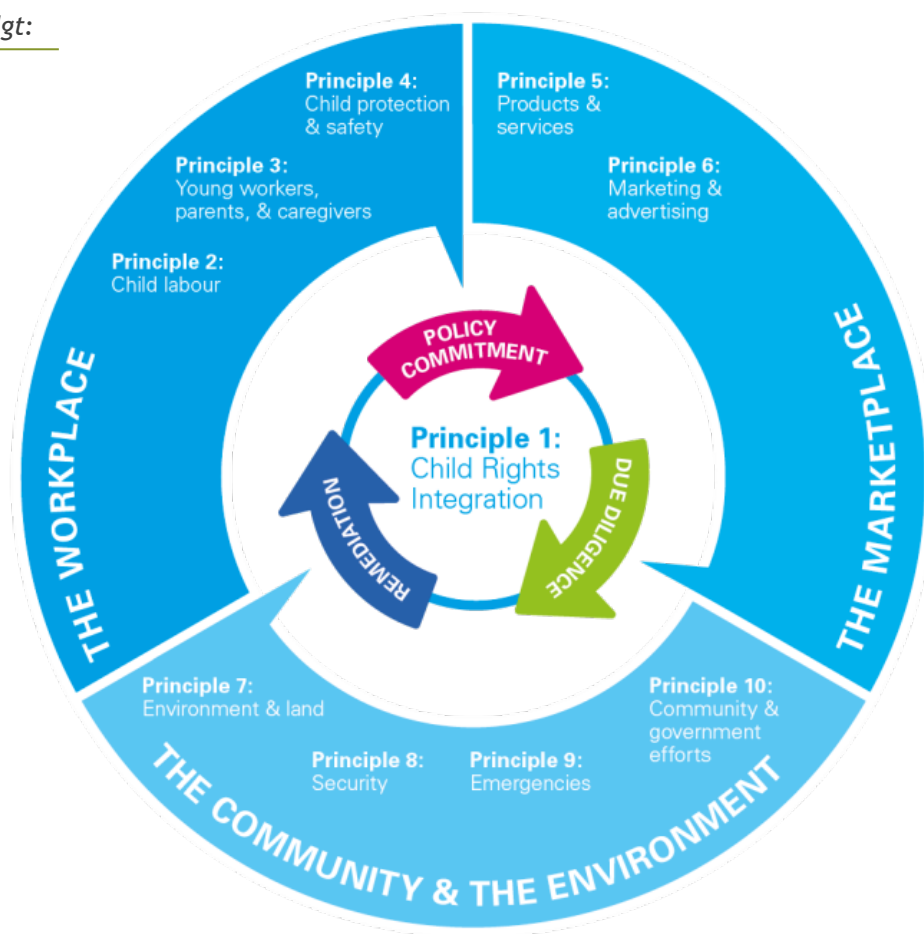

Achtergrond van de Children's Rights and Business Principles

In een wereld waarin het bedrijfsleven onderdeel is van het sociale en economische weefsel, worden vrijwel alle kinderen op de een of andere manier beïnvloed door bedrijfsactiviteiten - als consumenten van producten en diensten, door blootstelling aan marketing en reclame, als jonge werknemers of kinderarbeiders, als de kinderen van werknemers, als gebruikers van digitale platforms, of door het milieu waarin ze wonen en spelen.

In 2012 ontwikkelden UNICEF, het Global Compact van de Verenigde Naties en Save the Children daarom de **Children's Rights and Business Principles (CRBP's)**,¹ in overleg met kinderen, bedrijven, investeerders, overheden, het maatschappelijk middenveld, vakbonden, nationale mensenrechten instellingen en entiteiten van de Verenigde Naties. Op basis van het kader “**beschermen, respecteren en verhelpen**” van de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs), zijn de tien CRBP principes een praktische benadering om de kinderrechten hanteerbaar te maken binnen het bedrijfsleven - bedrijfsinstellingen, investeerders en andere zakelijke belanghebbenden. Op die manier kan vorm worden gegeven aan de uitvoering van het internationaal verdrag inzake de rechten van het kind.²

De tien principes zijn als volgt:

¹ De rechten van het kind en de zakelijke principes zijn ook beschikbaar op: childrenandbusiness.org.

² Lees de Nederlandse vertaling van het verdrag op: www.kinderrechten.nl/verdragstekst/.

Hoe staan we er nu voor wereldwijd?

Een decennium na de ontwikkeling van de Children's Rights and Business Principles (CRBP's) door UNICEF, de UN Global Compact en Save the Children, wordt in het rapport [Charting the Course: Embedding Children's Rights into Responsible Business Conduct](#) gezien op welke wijze kinderrechten in de kern van verantwoord ondernemen nog beter kunnen worden geadresseerd. Op de rapportkaart over tien jaar CRBP's staat: ***“toont belofte, maar kan beter”***.

Hoewel de primaire bedrijfsfocus nog steeds kinderarbeid is - met 84% van de bedrijven die nu melden een kinderarbeid beleid te hebben - meldden velen ook dat ze gezinsvriendelijk beleid hadden. Er was ook een uitbreiding van andere kinderrechtenkwesties die werden geïdentificeerd. Toegang tot rechtsmiddelen om verhaal te halen bij bedrijven tegen schendingen lijkt het minst ontwikkelde element te zijn.

Aan de andere kant zien we dat er nog geen verbinding werd gemaakt tussen milieu- en klimaatkwesties en kinderrechten. Ook andere bekende hiaten bleven bestaan. Er was bijvoorbeeld een grote kloof tussen bedrijven met een kinderarbeid beleid (84%), de bedrijven die het implementeren (58%) en bedrijven die erover rapporteren (20%).

Over het algemeen is het aandeel van bedrijven dat een beleid tegen kinderarbeid voert toegenomen, maar het zijn vooral bedrijven in Europa en Noord-Amerika, gevolgd door Oost-Azië en Latijns-Amerika en het Caribisch gebied, die het meest vooruitstrevend zijn in het verder kijken dan kinderarbeid om andere kinderrechten kwesties te identificeren en in de uitvoering van due diligence. Bedrijven in het Midden-Oosten en Noord-Afrika zijn het minst actief.

In 2022 zijn de volgende trends zichtbaar:

- Landen die wettelijke maatregelen en verplichte internationaal maatschappelijke verantwoord ondernemen (IMVO) wetgeving ontwikkelen.
- Due diligence op het gebied van milieu en mensenrechten wordt erkend als een integraal onderdeel van duurzame ontwikkeling: tezamen geven ze een waardevol kader voor een “rechtvaardige transitie” naar een groene economie.
- Toename in vrijwillige normen en internationale en nationale bedrijfsstandaarden.

De conclusie van het rapport is dat internationaal verantwoord ondernemen niet voor kinderen werkt tenzij hun rechten vanaf het begin, bij de risicoanalyses en actieplanning worden meegenomen, zodat oplossingen en risicobeheersing rekening houden met de situatie van kinderen.

In de volgende pagina's zoomen we in op de situatie in Nederland. Er worden drie thema's behandeld die bij het Nederlandse bedrijfsleven spelen en een impact hebben op kinderen: kinderrechten in de internationale keten (focus op cacaosector), de digitale online wereld met kinderen als gebruiker en klant, en de platformeconomie.

Dit is geen uitputtende lijst, maar geeft een idee van belangrijke kinderrechtenkwesties waar bedrijven invloed op (kunnen) hebben en toont aan dat ook Nederlandse bedrijven in hun bedrijfsvoering te maken krijgen met kwesties rondom de rechten van kinderen. Doel van deze voorbeelden is een pleidooi te maken aan de overheid en het bedrijfsleven om de kinderlens centraal te stellen in beleid en in ESG (Environment, Social and Governance) processen.

Kinderen en de platformeconomie

In Nederland werken steeds meer mensen via een platform. Een platform is een online plek waar vraag en aanbod van goederen en diensten samenkomen. Denk aan Bol.com en Thuisbezorgd, maar ook zogenaamde werkplatforms met vraag naar en aanbod van arbeid. Platformwerk loopt erg uiteen, van het bezorgen van maaltijden, tot het aanbod van taxiritten en schoonmaak- en kluswerk. Platformwerkers zijn vaak zzp'ers die zelf kunnen bepalen welke opdrachten zij aannemen, hoeveel, en wanneer zij die uitvoeren. Terwijl in 2018 slechts 34.000 personen (0,4% van de beroepsbevolking) in Nederland via een platform werkte,³ is het aantal platformwerkers behoorlijk gestegen sinds de coronacrisis. De Inspectie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verwacht dat het aantal platformwerkers in Nederland zal blijven stijgen.

Over het algemeen zijn platformwerkers jong: in Nederland is ongeveer 40% van de platformwerkers jonger dan 35 jaar.⁴ Vooral studenten, vakantiewerkers en jongeren die hun vrije uren bijverdienen vinden platforms aantrekkelijk.⁵ Zo staat platformwerk in direct verband met de rechten van kinderen tot 18 jaar. Tegelijkertijd heeft het ook een indirect effect op kinderrechten. Bijvoorbeeld, de haast waarmee platformwerkers pakketten of maaltijden bezorgen, verhoogt de kans op aanrijdingen in woongebieden. Tevens zou de toename in pakketbezorging en maaltijdbezorging een averechts effect kunnen hebben op het milieu. Bovendien hebben de werkomstandigheden van ouders die platformwerk verrichten een invloed op het welzijn van kinderen en de financiële (on)zekerheid waarin zij opgroeien. Het is daarom belangrijk dat de overheid en bedrijven kinderrechten serieus in overweging nemen wanneer zij beleid en processen creëren rondom de platformeconomie.

Platformwerk biedt veel kansen: zo brengen platforms op een zeer efficiënte wijze vraag en aanbod bij elkaar.⁶ Volgens SEO Economisch Onderzoek faciliteren sommige platforms ook een deeleconomie, bijvoorbeeld via ride shares waardoor er per gebruiker 15 tot 20% minder kilometers gereden worden dan met een eigen auto.⁷ Zulke duurzame ontwikkelingen hebben een positief effect op het milieu waarin kinderen opgroeien. Tegelijkertijd meldt de Sociaal Economische Raad (SER) dat platformwerk vragen oproept die te maken hebben met gezond en veilig werken.⁸ Er zijn risico's omtrent de veiligheid van platformwerkers, hun mentale welzijn, en hun kwetsbare arbeidsmarktpositie. Dit deel bespreekt enkele fysieke en psychosociale effecten van de platformeconomie op kinderen. Het sluit met aanbevelingen voor de overheid en bedrijven om kinderrechten hierin meer centraal te maken.

3 Inspectie SZW, 'Meerjarenplan 2019-2022', 15 november 2018, www.nlarbeidsinspectie.nl/publicaties/jaarplannen/2018/11/15/meerjarenplan-2019-2022.

4 Zie vorige voetnoot.

5 ANP, 'Jongeren gaan vaker aan de slag als zelfstandige bij platformbedrijven - dat is niet zonder risico, waarschuwt expert', 8 augustus 2022, www.businessinsider.nl/jongeren-zzp-platforms-studenten-vakantiewerk-bijbaan/.

6 VNG, 'Trendupdate: de gevolgen van de platformeconomie', bezocht op 21 oktober, 2022, vng.nl/artikelen/trendupdate-de-gevolgen-van-de-platformeconomie.

7 SEO Economisch Onderzoek, 'Platforms: Quickscan van economische en maatschappelijke effecten,' november 2019, www.seo.nl/wp-content/uploads/2020/07/2019-91-Platforms.pdf.

8 SER, 'Hoe werkt de platformeconomie?', oktober 2020, www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2020/platformeconomie-hoe-werkt.pdf.

Fysieke risico's

Ongeveer een derde van platformwerkers is actief in de maaltijdbezorging.⁹ Onderzoek van TeamAlert geeft aan dat jonge maaltijdbezorgers tussen de 16 en 24 jaar kwetsbare verkeersdeelnemers zijn. Zij rijden vaak op een elektrische (e-)bike of scooter en zijn eerder geneigd om zich risicovol te gedragen omdat hun brein nog in de ontwikkeling is.¹⁰ Het hoge aantal ongevallen onder jonge maaltijdbezorgers was de reden voor een nieuwe wet: sinds 1 juli 2020 verbiedt de overheid bedrijven om jongeren onder de 16 jaar op commerciële basis maaltijden te laten bezorgen met een (elektrische) fiets.¹¹ Dit is een mooi voorbeeld van hoe de overheid een kinderlens kan toepassen op nieuwe wetgeving. Wel maakt de Arbeidsinspectie zich zorgen dat de groeiende opkomst van flitsbezorgers - bedrijven die vanuit dark stores boodschappen afleveren - steeds jongere bezorgers zullen werven.¹² Gepaard met het feit dat jonge bezorgers vaker verkeersslachtoffer zijn, volgt hieruit de vraag of er nog scherpere wetgeving moet komen om de leeftijdsgrens van maaltijd- en pakketbezorgers te verhogen.

Werkgevers hebben een zorgplicht naar hun werknemers en moeten de veiligheid van (jonge) bezorgers waarborgen. Dit kan door bijvoorbeeld te zorgen dat ze goede vervoers- en beschermingsmiddelen hebben en verkeersveiligheid benadrukken. Werkgevers kunnen bijvoorbeeld “Bezorg Veilig” raadplegen en hun werknemers hiernaar verwijzen. Dit is een nieuw online platform ontwikkeld door TeamAlert in opdracht van ROV Zuid-Holland, provincies Gelderland en Overijssel en gemeente Rotterdam, en biedt “allerlei handvatten voor werkgevers en maaltijdbezorgers om de bezorgers veilig onderweg te laten zijn. Zo kunnen de jonge bezorgers bijvoorbeeld een online training volgen om gevaren die zij kunnen tegenkomen tijdens hun werk beter te leren herkennen.”¹³

Ook speelt de hoge werkdruk van platformwerk een rol. De Arbeidsinspectie onderstreept het risico van een hoge werkdruk, bijvoorbeeld doordat het risico op aanrijdingen kan toenemen, en de fysieke gevolgen door het gebruik van zware rugzakken.¹⁴ Bedrijven en vakbonden zouden daarom kunnen samenwerken om CAO-voorwaarden voor platformwerkers op te stellen, die de risico's voor bezorgende platformwerknemers kunnen minimaliseren.

⁹ Zie voetnoot 3.

¹⁰ Maak een punt van nul, ‘Kwart van de maaltijdbezorgers betrokken bij verkeersongeval’, 28 april 2022, www.maakeenpuntvannul.nl/2022/04/28/kwart-van-de-maaltijdbezorgers-betrokken-bij-verkeersongeval/.

¹¹ Zie voetnoot 6.

¹² FD.nl, ‘Breed het verbod op kinderarbeid uit naar flitsbezorgers’, 5 mei 2022, www.fd.nl/opinie/1438584/breed-het-verbod-op-kinderarbeid-uit-naar-flitsbezorgers-muj2caccREFp.

¹³ Gemeente Oldenzaal, ‘Nieuw online platform gelanceerd om de verkeersveiligheid van maaltijdbezorgers te verbeteren’, 7 juni 2022, www.oldenzaal.nl/nieuws/nieuw-online-platform-gelanceerd-om-de-verkeersveiligheid-van-maaltijdbezorgers-te-verbeteren.

¹⁴ NOS Nieuws, ‘Onderzoek: geestelijke gezondheid platformwerkers onder druk’, 16 oktober 2022, www.nos.nl/artikel/2448546-onderzoek-geestelijke-gezondheid-platformwerkers-onder-druk.

Psychosociale risico's

Naast fysieke risico's, kan platformwerk gepaard gaan met bepaalde psychosociale gezondheidsrisico's. Recent onderzoek van de Erasmus Universiteit Rotterdam toont aan dat platformwerkers geregeld uitgeput zijn door mentale druk.¹⁵ Volgens de Europese Organisatie voor Economische en Sociale Ontwikkeling (OESO) kunnen platformwerkers stress ervaren door de continue monitoring van hun prestaties, de invloed van goede ratings op toekomstig werk, onderlinge concurrentie bij het verdelen van werk, betalingsonzekerheid, strakke deadlines, lange wachtperiodes tussen opdrachten en de verwachting dat zij op elk moment beschikbaar moeten zijn.¹⁶ Onduidelijkheid rondom de arbeidsrelatie met platformwerkgevers kan ook tot een kwetsbare arbeidsmarktpositie leiden. Bovendien gaat platformwerk vaak gepaard met onzekere, of lage verloning. Dit komt onder andere door lange wachttijden tussen diensten.¹⁷

Bedrijven spelen een belangrijke rol om financiële zekerheid te bieden aan platformwerkers. Onlangs nam PostNL een stap in de goede richting: zo bieden zij alle postbezorgers nu een vast contract aan.¹⁸ Platforms zouden soortgelijke stappen kunnen nemen, gepaard met hogere lonen, om zo de kans te voorkomen dat zowel platformwerkers als hun kinderen in armoede leven.

Aanbevelingen

- In overleg met vakbonden en andere belanghebbenden, moeten **platformbedrijven een CAO ontwikkelen waarin de fysieke en mentale gezondheid van platformwerkers beter gewaarborgd wordt, om zo de rechten van jonge platformwerknemers en die van de kinderen van platformwerknemers te beschermen.**
- Wij staan achter het pleidooi van de SER dat zowel de overheid als **platformbedrijven stappen moeten zetten om arbeidsrelaties met platformwerknemers te verduidelijken, en om platformwerkers een eerlijk inkomen, sociale bescherming, scholing, veiligheid, inspraak en organisatie aan te bieden.**¹⁹

¹⁵ Erasmus Universiteit Rotterdam, 'De impact van platformwerk in Nederland', september 2022, www.eur.nl/media/2022-09-essb-panelstudie-quality-working-life-digital-age0.

¹⁶ OECD, 'New Forms of Work in the Digital Economy', juni 2016, doi.org/10.1787/5jlwnklt820x-en.

¹⁷ Zie voetnoot 14.

¹⁸ PostNL, 'Vast contract voor alle postbezorgers van PostNL', 3 augustus 2022, www.postnl.nl/over-postnl/pers-nieuws/persberichten/2022/vast-contract-voor-alle-postbezorgers-van-postnl.html.

¹⁹ Zie voetnoot 8.

Kinderrechten in internationale waardeketens - cacaosector

Nederland, handelsland. Met onze open economie, spelen kinderrechtenkwesties niet alleen nationaal, maar ook internationaal via de waardeketens van in Nederland gevestigde bedrijven. Grondstoffen en andere onderdelen komen Nederland binnen om bewerkt te worden. Tot eindproduct of halffabricaat, om vervolgens weer doorgevoerd te worden naar de eindproducent.

Bedrijven hebben volgens de UNGP's niet alleen een verantwoordelijkheid over het beschermen van mensen- en kinderrechten in nationale productie (en verkoop) van goederen, maar ook over de onderdelen die zij importeren om hun goederen te maken. De realiteit leert ons dat er ook vandaag de dag nog veel misstanden in de internationale waardeketens plaatsvinden, die direct of indirect een impact hebben op kinderen, bijvoorbeeld:

- Kinderen die niet naar school gaan maar kleding maken in een fabriek, vaak zonder daglicht of fysieke beschermingsmiddelen;
- Kinderen die werken op koffie-, thee-, en palmolieplantages, en in mijnen om mineralen te vinden die nodig zijn voor onze elektronica zoals mica en kobalt; en
- Het lozen van giftige stoffen wat leidt tot grond- en watervervuiling waardoor minder eten beschikbaar is voor kinderen of ze niet kunnen buiten spelen; en andere kwesties, zoals kindhuwelijken, mensenhandel en seksuele exploitatie zijn aan de orde van de dag.

Nederlandse bedrijven zijn verbonden met deze problemen, onder andere omdat veel agro-stoffen in Nederland binnen komen. Voor cacao, soja en palmolie is Nederland zelf de grootste importeur ter wereld. In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, blijft ruim driekwart van de cacao, soja en palmolie in Nederland voor industriële verwerking en wordt slechts een kwart direct doorgevoerd naar andere landen. Dit betekent dat er veel Nederlandse bedrijven een belangrijke rol spelen in deze internationale ketens.²⁰ In dit deel zoomen we in op de cacaoketen, omdat Nederlandse bedrijven een significante bijdrage leveren aan de keten en tevens al veel initiatieven hebben ontplooid om kinderrechtenkwesties aan te pakken.

Cacao

Cacaobonen uit voornamelijk Ghana en Ivoorkust worden in Nederland en de rest van de EU verwerkt tot cacaoboter, cacaopoeder of chocolade. Kinderarbeid, slavernij, onveilige arbeidsomstandigheden, blootstelling aan gevaarlijke stoffen zoals chemicaliën, geen leefbaar inkomen zijn aan de orde van de dag, en telkens zijn het de kinderen die hier de zwaarste effecten van ondervinden. Zo hebben erbarmelijke arbeidsomstandigheden van ouders een negatief effect op kinderen, omdat ze door gezondheidsissues en een hoge werkdruk minder goed in staat zijn voor hun kinderen te zorgen. Een gebrek aan een leefbaar loon zorgt voor armoede in huishoudens.

Wat doet het bedrijfsleven?

Het beschermen van kinderrechten in bedrijven is voor veel bedrijven een belangrijke ambitie. Tegelijkertijd zien we in de praktijk dat bedrijven vandaag de dag nog niet in staat zijn hun operaties zo in te richten dat kinderrechten daadwerkelijk beschermt worden. Een gebrek aan transparantie in de keten, slechte implementatie en handhaving van nationale wet- en regelgeving en de verhouding tussen enkele industriële voedselgiganten zoals Cargill, Olam en Callebout en miljoenen kleine cacaoboeren aan de ene kant, en duizenden consumentengoederen producenten aan de andere kant, maakt de situatie complex en

²⁰ CBS, 'Nederland grootste importeur cacaobonen', 27 juli 2019, www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/31/nederland-grootste-importeur-cacaobonen.

moelijk doordringbaar. De oorzaken van de schendingen van kinderrechten, inclusief de negatieve impact van bedrijven zijn vaak onderling verweven en kunnen zich op verschillende manieren manifesteren. Vaak zijn ze diep ingebed in de sociale, economische en institutionele omstandigheden waarin bedrijven opereren.

(Inter)nationale ontwikkelingen en samenwerking

Het is dan ook positief dat er een internationale ontwikkeling gaande is onder bedrijven, waarbij geïnvesteerd wordt in de creatie van mechanismen voor identificeren, monitoren en het herstellen van schade door kinderarbeid, voornamelijk in sectoren waarvan bekend is dat er kinderarbeid plaatsvindt. Zo is bijvoorbeeld een Child Labour Monitoring Systems (CLMRS) is ontwikkeld in de cacaosector, met steun van de *International Cocoa Initiative*.²¹

Toch zijn er problemen met deze beschermingssystemen. De reikwijdte van deze maatregelen is vaak te beperkt, net als de manier van monitoren en rapportage en het gebrek aan samenwerking met de nationale kindbescherming. Gevolg is beperkte impact en mogelijkheden voor opschaling. Focust het systeem zich alleen op het elimineren van kinderarbeid maar kijk je niet verder, dan is de kans groot dat kinderen uit kinderarbeid bevrijd worden, maar met een gebrek aan toegang tot goed functionerend onderwijs rechtstreeks in een kindhuwelijk of andere situaties met (seksueel) kindermisbruik terecht komen.

In de EU en VS wordt op dit moment gewerkt aan wetgeving die human rights due diligence (zorgplicht) verplicht stelt aan bedrijven. De cacaosector heeft een belangrijke rol gespeeld in het initiëren van deze wetgeving middels de Cocoa Coalition.²² Ook vinden er sectorale samenwerkingsinitiatieven plaats. In Nederland zijn bedrijven, de overheid en CSO's ondertekenaars van het Dutch Initiative for Sustainable Cocoa (DISCO). Deze partijen hebben uitgesproken zich gezamenlijk verantwoordelijk te stellen voor het bereiken van een duurzame cacaosector. In dit verband worden afspraken gemaakt om een leefbaar inkomen te realiseren in productielanden, ontbossing te stoppen in 2025 en effectieve maatregelen tegen kinderarbeid te nemen.

Er is nog een lange weg te gaan. De effecten van COVID op kinderarbeid in internationale ketens zijn desastreus en zonder toegang tot veilig onderwijs zullen kinderen enkel van internationale ketens naar informele sectoren en mogelijk ernstige vormen van kinderarbeid worden verplaatst.

Aanbevelingen

- Een zorgplicht van bedrijven alleen is niet genoeg: mitigerende maatregelen moet hand in hand gaan met een gebiedsgerichte aanpak die - in samenspraak met NGO's - is gericht op het realiseren van veilig en toegankelijk onderwijs voor jongens en meisjes en een waar samen met ouders, leraren, de private sector en de (lokale) overheid gewerkt wordt aan het realiseren van de norm dat 'parents earn, children learn'.
- We roepen bedrijven in de cacaosector (en andere sectoren) op om zich in te zetten tegen het schenden van kinderrechten en samen met ons te werken aan een ambitieus actieplan op basis van de CRBP's om de grove schendingen daadwerkelijk stop te zetten.

²¹ International Cocoa Initiative, 'Effectiveness Review of Child Labour Monitoring and Remediation Systems in the West African Cocoa Sector', juli 2021, www.cocoainitiative.org/sites/default/files/resources/ICI-CLMRS-Effectiveness-Review_EN.pdf.

²² International Cocoa Initiative, 'Knowledge Hub', bezocht op 21 oktober 2022, www.cocoainitiative.org/knowledge-hub/resources/cocoa-coalition-position-papers.

Kinderen in een online wereld in Nederland

De zonnige zijde van online zijn

Het internet heeft een nieuwe wereld gecreëerd waar de meeste mensen in meer of mindere mate aan deelnemen. Nederland is koploper als het gaat om toegankelijkheid en connectiviteit op het internet. Onder jongeren gebruikt 95 procent van de 12-21 jarigen elke dag het internet. Zelfs 0-6 jarigen komen dagelijks in aanraking met online content via YouTube (63%) en games (28%). In de groep 12 tot 18 jaar wordt internet gebruikt voor met name communicatie maar ook vaak voor video's en films, informatie inwinning over diensten, goederen, leefstijl en gezondheid. Daarnaast blijkt 67% van de minderjarige kinderen online aankopen te doen. De meesten (71 %) kochten bij Nederlandse webwinkels maar 37% ook van buitenlandse websites.²³

De online wereld heeft ook veel veranderd in het onderwijs met een reeks aan nieuwe mogelijkheden voor visualisatie, interactief leren, participatie, presentatie, delen en monitoren. Jongeren, net als het merendeel van de volwassen bevolking zijn heel tevreden met deze online wereld. Het Nederlandse bedrijfsleven heeft heel voortvarend geïnvesteerd en bijgedragen aan de ontsluiting van het internet voor iedereen en met de name de jongeren van nu zijn er van jongs af aan mee vertrouwd en hebben continu toegang tot de online wereld. Bovenstaande geeft blijk dat het digitale domein de wereld van kinderen onmetelijk heeft vergroot en dit heeft ontzettend veel positieve ontwikkeling gebracht.

De schaduwzijde

Met de rappe ontwikkelingen in de online wereld zijn echter ook nieuwe risico's gekomen die te maken hebben met inbreuk op bescherming van het individu, identiteit, onheuse bejegening zoals pesten, bedreiging en shaming, chantage en misbruik. De niet aflatende stroom aan informatie kan leiden tot een overweldigende hoeveelheid van informatie en desinformatie, waar en onwaar, die bijna niet meer van elkaar te onderscheiden zijn. Jongeren kunnen zich deel van een grotere wereld wanen maar kunnen ook mentaal lijden onder de verschraling van sociale contacten. Wat is de invloed van marketing en influencers op jongeren en hun behoeftes? Wie creëert de behoeftes? Behalve de immense bandbreedte van de online informatie, wordt ook een stroom aan data van kinderen zelf de wereld in geslingerd en blijkt eenmaal online geplaatste content - al dan niet door derden erop geplaatst - naderhand welhaast onuitwisbaar.

Een ander fenomeen is problematisch gebruik van social media en of games. Denk aan ruzie thuis door gebruik van sociale media, liegen tegen ouders over de tijd die ze aan sociale media besteden, verlies van interesse in hobby's of andere vormen van verslaafd gedrag. In 2019 werd dit gemeten als 10% bij jongeren onder de 18 jaar.²⁴ In de gaming wereld heeft het HBSC onderzoek berekend dat 4% en 3% respectievelijk van de middelbare en basisschool scholieren voldoen aan de criteria voor problematisch gamegedrag.²⁵ Problematisch online gedrag heeft vaak te maken met de negatieve maatschappelijke impact van jongeren op hun mentale welzijn. De leegte, dan wel sociale druk die ze voelen wordt opgevuld met (doelloos) online activiteiten.

²³ Nji, 'Cijfers over pesten: slachtoffers', 22 september 2022, www.nji.nl/cijfers/pesten-slachtoffers.

²⁴ Bureau Jeugd & Media, 'Verslaafd sociale-mediagedrag leidt tot concentratieproblemen en slechtere cijfers', 13 januari 2020, www.bureaujeugdmedia.nl/verslaafd-aan-sociale-media/.

²⁵ Nji, 'Cijfers over gamen', 11 februari 2021, <https://www.nji.nl/cijfers/gamen>.

Aandachtsgebieden voor online bescherming jongeren

De online wereld heeft een enorm potentieel en kinderen zijn ongelooflijk interessant voor bedrijven. Zij zijn de grootste en machtigste consumentengroep,²⁶ zij zijn gevoeliger voor reclame- en marketing technieken, en hun voorkeuren en gedrag staan meer open voor beïnvloeding en manipulatie. In veel opzichten zijn ze het ideale publiek voor de nieuwe digitale economie, waarin bedrijven over enorme hoeveelheden informatie beschikken over het digitale gedrag van individuen die kunnen worden gebruikt om hun online activiteiten vorm te geven.

Hieronder worden een aantal voorbeelden benoemd die negatieve gevolgen kunnen hebben op kinderen indien bedrijven deze niet meenemen in de ontwikkeling van hun online zaken en diensten:

Data privacy en bescherming van gegevens - de privacy van kinderen kan worden ondermijnd door een aantal risico's die verband houden met het verzamelen en doorverkopen van hun gegevens en browse gewoonten, gedragsbeïnvloeding en reclame, het gebruik van biometrie, leeftijdsverificatie en het verplichte gebruik van identificatie, overheidstoezicht en een verscheidenheid aan ouderlijk toezicht. De vraag is of de regelgeving en toepassing thans voldoende geborgd is voor de online bescherming.

Verantwoordelijke digitale marketing en adverteren - kinderen zijn gevoeliger voor advertenties en marketing en worden online steeds geconfronteerd met opties om te kopen, daarom bestaat er een apart Kinder- en Jeugdreclamecode.²⁷ De naleving van de code is een grote uitdaging in de digitale wereld, waardoor kinderen nog altijd aan (verkapte) marketing worden blootgesteld. Bovendien blijft de vraag wat het kader is waarbinnen influencers met betrekking tot kindermarketing moeten opereren.

Kinderrechten in de online gaming - hier gaat het vooral over de inhoud van een spel, het thema, doel en de middelen die erin worden nagestreefd. Het vermijden van stereotypen in de keuze van game karakters die worden getypeerd zoals helden, slachtoffers, gender en etniciteit; bepaling van de doelgroep van de game en leeftijdsbepaling en -verificatie, voorkomen van grooming en seksuele exploitatie, verslaving en geldinzet.

Aanbevelingen

- **Bedrijven** - Neem kinderrechten mee in het beleid en management processen en ontwikkel standaardprocessen om materiaal van (seksueel) misbruik van kinderen te behandelen;
- **Bedrijven en overheid** - Denk voor alle applicaties na wat een veilige en leeftijdsgeschikte online omgeving is en hoe dat wordt gecreëerd; en
- **Voor de brancheorganisaties en de overheid** om samen te bepalen of bestaande regelgeving en surveillance voldoende is om jongeren tegen negatieve impact te beschermen en positieve impact te vergroten.

²⁶ Zie rapport 'United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Global Compact, and Save the Children, 'Charting the Course: Embedding Children's Rights in Responsible Business Conduct', oktober 2022

²⁷ Stichting Reclame Code, 'Kinder- en Jeugdreclamecode (KJC)', bezocht op 26 oktober 2022, <https://www.reclamecode.nl/nrc/kinder-en-jeugdreclamecode-kjc/>

Wat nu?

Het wereldwijde rapport Charting the Course: Embedding Children's Rights into Responsible Business Conduct en deze paper tonen aan dat het Nederlandse bedrijfsleven een belangrijke invloed uitoefent op kinderrechten, zowel op internationaal gebied als binnen eigen land. Tien jaar sinds het bestaan van de CRBP's zijn er nog steeds uitdagingen rondom kinderarbeid in de internationale waardeketens van bedrijven. Daarboven zorgen de snelle ontwikkelingen binnen online producten en services en de snelle groei van de platformeconomie voor nieuwe kansen en uitdagingen, die direct of indirect een effect op kinderen kunnen hebben.

Gezien de belangrijke dimensie van mensenrechten in de richting van een echt duurzame wereld, moeten we manieren bedenken waarmee bedrijfsactiviteiten negatieve gevolgen voor kinderen inzichtelijk kunnen maken. We moeten erkennen dat de bescherming van de rechten van kinderen niet kan worden geëxtrapoleerd uit het beschermen of respecteren van de rechten van volwassenen alleen. Dit is niet genoeg.

Om de beperkte zichtbaarheid van kinderen in de UNGP's en de OESO due diligence-richtsnoeren te overwinnen, moeten we in Nederland mechanismen creëren die zijn ontworpen waarin kinderen direct worden meegenomen in de analyse. Bewustzijn moet leiden tot vraagstelling, onderzoek en oplossingen die tot positieve impact leiden. Wat we nu nodig hebben is de integratie van de kinderrechten op basis van de CRBP's in de besluitvorming en acties van bedrijven, de overheid en andere belanghebbenden. Zolang het Nederlandse bedrijfsleven een invloed heeft op kinderrechten, is er een publieke en private verantwoordelijkheid bij Nederland om te zorgen dat deze invloed positief is. Alleen dan kunnen wij zeggen dat Nederland bijdraagt aan een duurzame wereld.

10 PRINCIPLES | 10 YEARS

Charting the next decade
of responsible business
conduct for children's rights